

משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי

"דרך אמונה בחרתי"

תהילים קי"ט, ל'

מפתח הלב

מתוך

אמונה

גבורה

מערכי שיעור
לשכבה הצעירה
(כיתות א'-ג')

שנת הגבורה

גבורה בשילוב שונות וניהול קונפליקטים

תכנית רב-שנתית לשעת החינוך ולבניית התכנית הבית ספרית

1. איזהו גיבור?

מניחים יסודות

הרציונאל:

ביחידת הפתיחה של נושא הגבורה ברצוננו להבחין בקיומם של שני סוגי גבורה: גבורת הגוף (גבורה פיזית) וגבורת הלב (גבורה רוחנית). גבורת הגוף מתבטאת בכוח פיזי, בשרירים ובכלי מלחמה. לעומתה גבורת הלב מתבטאת בעיקר בשליטה ביצר ובאיפוק לצורך עשיית טוב. שתי הגבורות הן חיוניות ואף שתיהן מיוחסות לקב"ה, כפי שנאמר: "גְּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ" (תהילים קמ"ז, ה') וכן: "עַל־שֶׁ מְשַׁפֵּט לַעֲשׂוּקִים, נָתַן לָחֶם לָרָעִיבִים... יְתוֹם וְאַלְמָנָה יַעֲזֹדֵד" (תהילים קמ"ו, ז'-ט'). בשיעור זה נתמקד בייחודה ובמשמעותה של כל גבורה.

בהמשך היחידות נחדד את הקשר בין שתי הגבורות ונראה כי הגבורה הפיזית עולה ומשתבחת כשהיא מתקשרת לגבורת הלב, כלומר לשליטה ולהתנהגות ערכית. אולם כשהיא אינה ניזונה מערכים רוחניים ומקִשֶׁר לקדושה, היא גבורה ריקה שיכולה להביא את האדם גם למעשי רשעות, כפי שמסביר הרב קוק (מאמרי ראי"ה ב'): "גבורת אמת תמצא רק במקום שאור אלוהים שמה".

המטרות:

- התלמידים יכירו את שני סוגי הגבורה.
- התלמידים ידעו להבחין בין שני סוגי הגבורה.
- התלמידים יחילו את מושג הגבורה הן על מעשים הקשורים בכוח והן על מעשים הקשורים בשליטה ובאיפוק.

מבנה השיעור:

- **שלב א':** גבורת הגוף וגבורת הלב (עבודה יחדנית)
- **שלב ב':** בחירה של גבורה (מליאה)
- **שלב ג':** גבורה בשביל תפילה (מליאה)

ההכנות הנדרשות:

- יש לגזור כל כרטיס בנפרד (נספחים 1 ו-3).
- יש להכין אמצעי הדבקה של הכרטיסיות (נספחים 1 ו-3) אל הלוח.
- יש לצלם את מחסן הסימנים (נספח 2) כמספר התלמידים ולגזור בין הסימנים.

שלב א' גבורת הגוף וגבורת הלב (עבודה יחידנית)

- נבקש מהתלמידים לסדר מעגל כסאות ולשבת בו.
- נערוך סיעור מוחין קצר על משמעות המילה "גיבור" ונשמע תשובות שונות.
- נסביר כי היום אנו פותחים בנושא "גבורה", ובשיעור זה נלמד כי ישנם שני סוגי גבורה: גבורת הגוף וגבורת הלב.
- נפזר את הכרטיסים (נספח 1) על הרצפה במרכז הכיתה.
- נחלק לכל תלמיד מחסן סימנים (נספח 2).
- נבקש מהתלמידים לעבור בין הכרטיסים ולהניח על עשרה מהם את הסימן המתאים לדעתם.
- לגבורת הגוף – את סימן השריר, ולגבורת הלב – את סימן הלב. ישנם כרטיסים שאפשר להניח עליהם את שני הסימנים (התלמידים יוכלו לרשום את שמם על הסימן שהם מניחים).
- נרחיב ונסביר כי גבורת הגוף מבטאת בעיקר כוח ויכולת גופנית וגבורת הלב מבטאת בעיקר יכולת שליטה על מעשים, מחשבות והרגשות.
- ניתן לתלמידים דוגמא מחיי הכיתה לכל אחת מהגבורות, ונשמע מהם דוגמאות מחייהם.
- נדגים את המשימה על אחד הכרטיסים ונקצה לפעילות כ-10 דקות.

שלב ב' בחירה של גבורה (מליאה)

- נשרטט על הלוח טבלה בת שתי עמודות, כך שבכל עמודה נוכל להדביק כ-15 כרטיסים.
- נבחר באחד הכרטיסים, נציין מה היו הדעות השונות שהונחו עליו ונקיים על כך דיון קצר: האם הדמות בכרטיס התאפיינה בכוח, בשרירים, ביכולת גופנית? או שהתאפיינה בשליטה בעצמה, בשיקול דעת ובבחירה בהתנהגות ערכית?
- נצרף את הכרטיס לעמודה המתאימה לו בטבלה בעקבות תשובת התלמידים. כך נעבור על כל הכרטיסים.

שלב ג' גבורה בשביל תפילה (מליאה)

- נספר לתלמידים את הסיפור: "מבצע הדפסת סידורים ברוסיה":

זה היה כחודש לפני ראש השנה. רצינו לערוך תפילת חג כמו שצריך אבל היה אסור ליהודים להתכנס וגם לא היו לנו סידורים או מחזורים. "איך נשיג זאת?" שאלתי את שני חברי אלכס ויולי, ואז החלטנו לפתוח במבצע. היינו צריכים להשיג חמישים עותקים של תפילת ראש השנה, ואנחנו החלטנו לא לוותר, אנו מוכנים להסתכן. מצאנו מכונת דפוס עתיקה בעליית גג ישנה והיינו צריכים להוריד אותה בסתר ולהעבירה למרתף שבביתי כדי שלא יראו או ישמעו אותנו מדפיסים. המכונה הייתה ענקית וכבדה מאוד, המאמץ היה קשה, אך הצלחנו! הקמנו בית דפוס

קטן במרתף. אחרי שהמכונה עמדה על מקומה צריך היה להשיג דפים. היינו נכנסים לחנויות וקונים בכל פעם 2 דפים בלבד, אם היינו קונים יותר היה הדבר מעורר חשד, פחדנו... אך למזלנו גם קניית הדפים עברה בהצלחה. נכנסנו שלושתנו למרתף. היה חם וצפוף, מעט מים וחשך... אך התגברנו על הכול! תפילת החג הייתה חשובה יותר מכל. לא פעם דפקו על דלת המרתף, לבי הפסיק לפעום אולי שמעו אותנו? אך למזלנו מי שדפק הסתלק... במאמצים מרובים הצלחנו להדפיס את הנדרש.

בערב ראש השנה קבענו להיפגש במועדון צדדי ברחוב שלנו. התכנסנו כולם בפתח המועדון. המקום היה עזוב והדלת הייתה חלודה. ניסיתי לפתוח אך לשווא. עיני השכנים הגויים ננעצו בנו לפשר ההתכנסות, הרי אסור ליהודים להתכנס, היינו חייבים להימלט פנימה לפני שילשינו עלינו, ניסינו שוב לפתוח, אך הדלת לא זזה, ואז קרא יולי: "חברה חייבים!! כולם! בכל הכוח!" במאמצים אדירים דחפנו את הדלת, והיא נפתחה! נכנסנו במהירות פנימה, סגרנו את הדלת והתחלנו בתפילה.

- נבקש מתלמיד שזיהה מעשה גבורה להציג אותו בפנטומימה, ונכוון את שאר התלמידים לגלות מהו המעשה (נספח 3). אם התלמידים יתקשו במשימה נעזור להם בעזרת הכרטיסים מנספח 3.
- נקיים דיון מהו סוג הגבורה של מעשה זה, ונוסיף את הכרטיס המתאים (נספח 3) לטבלה שבלוח.

אַנְטִיּוֹכּוֹס וְהִיּוֹנִים

מִי שְׁאַיֵּנוּ בּוֹכָה לְמָרוֹת
שְׁקִיבֵל מַכָּה חֲזָקָה

מִי שְׁמַנִּיצַח בְּכָל
הַמְּרִיבוֹת

מִי שְׁקָם מְקַדָּם
לַתְּפִלָּה

מִי שְׁאַיֵּנוּ מַעֲתִיק
בַּמִּבְחָן

מִי שְׁיִכּוֹלָה לְהָרִים
דְּבָרִים כְּבִדִּים

מִי שְׁמַקְפִּיד עַל
לְשׁוֹן נְקִיָּה

אֱלוֹף הָאָרֶץ בַּהֲרָמַת
מִשְׁקוֹלוֹת

דָּוִד הַמֶּלֶךְ

שְׁמִשׁוֹן הַגִּבּוֹר

מִשָּׁה רַבָּנוּ

גִּלִּית

מִי שֶׁמְצִיל חֵבֶר לְמֵרוֹת
הַסַּכָּנָה שֶׁמִּסָּבִיב

חָפֵל שֶׁסֹּחַב הַרְבֵּה
נֶשֶׁק

מִי שֶׁעוֹזֵר לַחֲלָשִׁים

מי שתורם את דמי
הכיס שלו לצדקה

אלוף העולם
בהאבקות

מי שמנצחת במשחק
מחנים

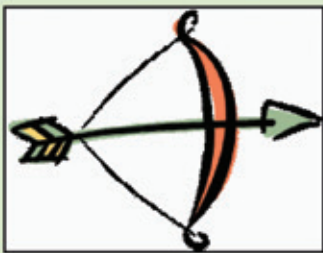
מי שיודע להרביץ
חזק

מי שאינו ממשיך
במריבה

מי שיש לה הרבה כח

יהודה המכבי

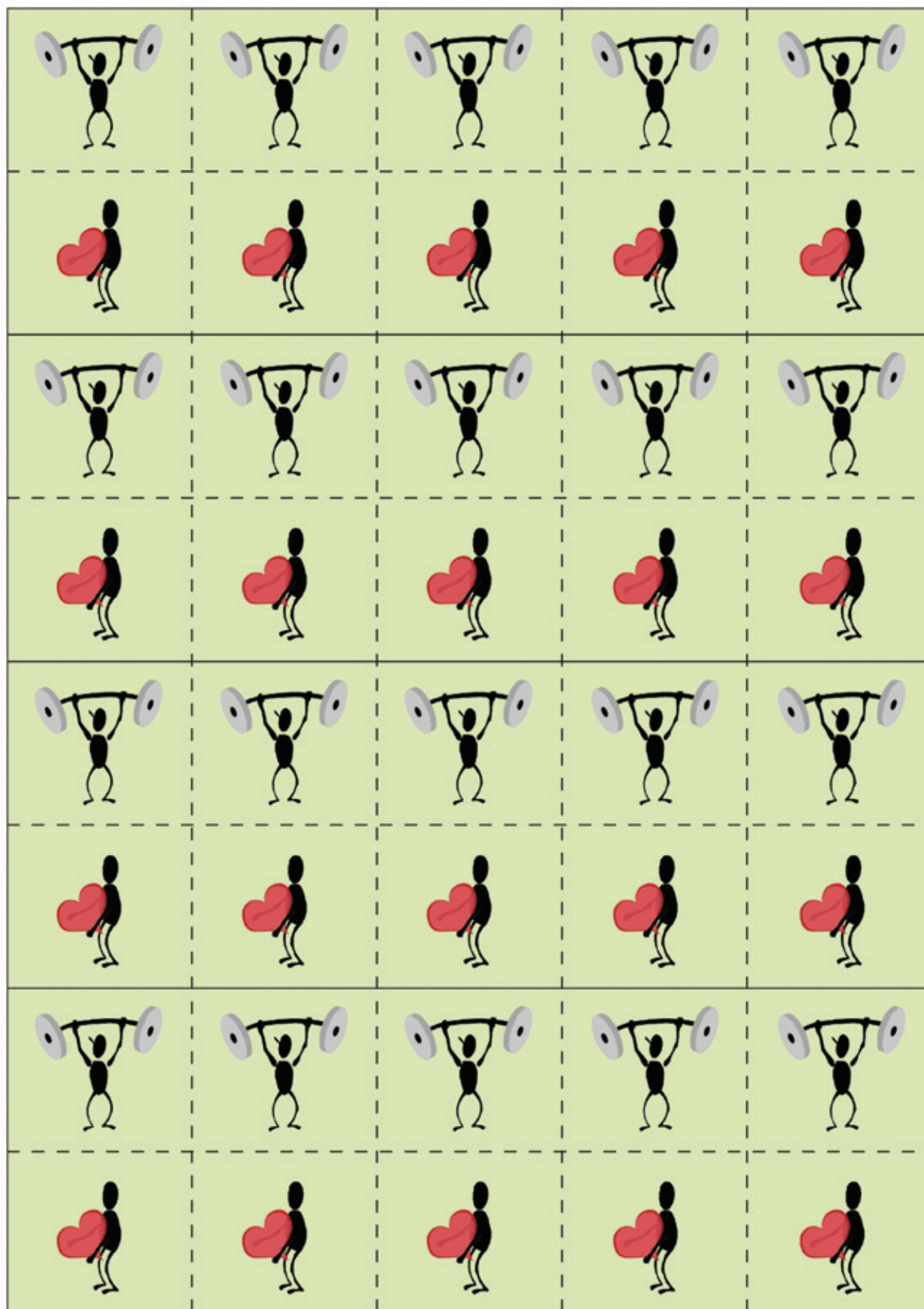

מי שיש לו שרירים

ילד נכה שמשתדל
לתפקד רגיל

נספח 2: מחסן סימנים

בְּכוֹחוֹת רַבִּים וּבְמֶאֱמָץ סוֹחָבִים
אֶת מְכוֹנֵת הַדָּפוּס.

כְּשֶׁעוֹבְדִים בַּמֶּרְתֵּף מִתְגַּבְּרִים עַל
הַצְפִּיפוֹת, הַחֹם, הַצָּמָא וְהַחֲשָׁד.

בְּמֶאֱמָצִים אֲדִירִים דוֹחֲפִים אֶת
הַדָּלֶת.

מִתְגַּבְּרִים עַל הַפֶּחַד כְּשֶׁקוֹנִים אֶת
הַדָּפִים, וְכִשְׁנִשְׁמָעוֹת דְּפִיקוֹת בְּדָלֶת
הַמֶּרְתֵּף.

2. האני שבראי והתחביבים שלי כיתה א'

מפתח הלב מתוך אמונה

שונות בעולמו של הקב"ה

הקב"ה ברא בעולמו בני אדם השונים זה מזה. חז"ל מראים בכך את אחד הדברים בהם רואים את גדולת הבורא. שנאמר: **"לְהַגִּיד גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאֵדָם טוֹבֵעַ מֵאָה מִטְבְּעוֹת בְּחוֹתָם אֶחָד וְכָל דּוֹמִין זֶה לָזֶה, מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טוֹבֵעַ אֶת כָּל הָאָדָם בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן וְאֵין אֶחָד מֵהֶם דּוֹמֶה לַחֲבֵירוֹ"** (סנהדרין ל"ז ע"א). השונות בין בני האדם מתבטאת בגוף וברוח: יש גבוהים, יש נמוכים, יש חזקים ויש חלשים, ישנם מוכשרים יותר ויש פחות. יש כאלו שהצד השכלי חזק אצלם וכאלו שהצד הרגשי. הבדלים אלו עלולים ליצור חילוקי דעות, קשיים ומתחים גדולים. אולם מהקב"ה למדנו כי השונות היא גדלות ועל כן אנו רוצים בה.

הבנת השונות, אבן יסוד במנהיגות

כאשר משה רבנו מבקש מה' את מינוי מחליפו בהנהגת עם ישראל הוא אומר: **"יִפְקֹד ה' אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה"** (במדבר כ"ז, ט"ז). מסביר המדרש ורש"י שם: "אלוקי הרוחות – כנגד **"אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ"** (שם, י"ח) – שיכול להלך כנגד רוח של כל אחד ואחד ויהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו" (ספרי לפרשת פנחס). משה מבקש מנהיג היודע להתייחס לכל פרט בכבוד הראוי לו ובהתאם לאישיותו הייחודית. המנהיג צריך להיות קשוב למגוון הדעות, גם אם אינו מסכים עם מי שאוחז בהן. מידה זו תאפשר לו לאחד את העם ולהוציא ממנו את מירב הטוב והכישרון של כל אחד ואחד.

"חכם הרזים" – שנקבל את הרז שבכל אדם

הגמרא במסכת ברכות מביאה: **"תנו רבנן: הרואה אוכלוסי ישראל אומר: 'ברוך חכם הרזים'."** הקב"ה הוא חכם הסודות. ומהו הסוד? ממשיך התלמוד: **"שאין דעתם דומה זה לזה, ואין פרצופיהן דומים זה לזה..."** (ברכות דף נ"ח ע"א). כיצד קיבוצם של שישים ריבוא מישראל מעיד על הסוד המיוחד הזה? ללא ספק מראה זה של המוני בית-ישראל מרגש עד מאוד, איזו חוכמה ועוצמה יש באיחוד הגדול הזה של שש מאות אלף שכל אחד מהם בעל משמעות לעצמו ושונה מחבריו וכולם מתאחדים לעם אחד. בזכות כך הצליח עם הנצח לשרוד כל כך הרבה שנים, וזאת למרות השוני הגדול שבין חלקיו והמחלוקות החריפות. זהו סוד נפלא שראוי לברכת 'חכם הרזים'.

לא מוותרים על אף אחד

גם בגוף לכל איבר מהאיברים השונים יש תפקיד משלו וכולם משלימים זה את זה. יש אנשים שהם מוח ויש אנשים שהם יד ואפילו יש כאלו שהם יד שמאל, אך גם ליד שמאל יש תפקיד, ואפילו המוח שהוא המעולה שבאיברים לא יסתדר בלעדיו. כשמבינים שיש מקום לשונות נוצרת האחדות. כשלא מקבלים את השונות ומנסים לעשות שוויון, לטשטש ולמחוק את ההבדלים – כולם מפסידים.

הגבורה בשונות

על מנת לקבל את השונות בדרך של אמונה וגבורה, אנו מבינים ש:

- יש גבורה בהכרה כי לכל אדם אישיות מיוחדת משלו.
- הגבורה היא דווקא בהתגברות על הרצון להשליט את דעתי על הכלל.
- נדרשת גבורה ביכולת לוותר ולקבל את האחר.
- גבורת המנהיג הינה בכך שהוא נותן לכל אחד מהכוחות את מקומו הראוי לו.
- מי שמשתלט על האחר, מנסה להשתיקו או להכריח אחרים להיות כמוהו אינו גיבור אמיתי אלא חלש ופחדן.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

כיתה ב'

והפרח הזה הוא אני

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

כיתה ג'

לכל אחד ניגון מיוחד משלו

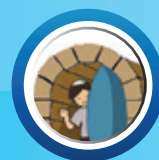
קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

3. הגיבורים הצעירים

בפתח

הרציונאל:

בתחילת הלימוד על מידת הגבורה חשוב להפגיש את התלמידים עם סיפור של גבורה שהדמות המרכזית בו היא ילד. הרעיון הוא לעורר אצל התלמידים תחושת הזדהות ורצון להיות גיבור. גבורת ילדים מלווה את מורשתו של עם ישראל לאורך ההיסטוריה, מרבקה השואבת מים לגמלים, דרך חנה ושבעת בניה, גבורת הילדים בזמן השואה ועוד.

הסיפור בו בחרנו לעסוק מספר את סיפורו של ניסים גיני, ילד בן 9.5 שנלחם במלחמת העצמאות ונהרג בקרב האחרון על הגנת הרובע היהודי.

אנו נעסוק בילד ניסים ובאחיו חיה ונתן, שאף הם היו ילדים בזמן המלחמה. נדגיש את המאפיינים שיכולים להיות משותפים לכל ילד באשר הוא כך שהתלמידים יוכלו להתחבר אליהם.

מהסיפור ומתחושת ההזדהות התלמידים יבינו את הכוח שקיים בהם לנהוג בגבורה למרות היותם ילדים. התלמידים כמובן לא אמורים להיות בסיטואציה בה התרחש מעשה הגבורה של ניסים אך הם אמורים לשאוב ממנו כוחות של גבורה, ולהביא לידי ביטוי את הכוחות האלו בדרכים המתאימות לגילם ולמציאות בה הם חיים. בנוסף אנו רוצים לחנך אותם למסירות ולגבורה אותן יוכלו להמשיך להוציא לפועל בהמשך חייהם בהתאם לגילם ולהתפתחותם.

המטרות:

- התלמידים יחושו הזדהות עם סיפור גבורה של ילד.
- התלמידים יבינו שיש להם כוחות רבים, והם יכולים לגלות גבורה גדולה.
- התלמידים ישאפו ליישם את כוחות הגבורה שלהם בחיי היום-יום.

ההכנות הנדרשות:

- יש להכין את חלקי הסיפור (מופיע בנספח 1) להקראה בכיתה.
- יש להכין את דפי המשימה בקבוצות (נספח 1) עבור הקבוצות.
- יש להביא דפי A4 ריקים כמספר תלמידי הכיתה.
- יש להביא כ-10 שמיניות בריסטול צבעוניות.
- יש לצלם את המשימה "למדתי מילדי משפחת גיני" (נספח 3) כמספר תלמידי הכיתה.

מבנה השיעור:

- פתיחה: סיפורו של ניסים גיני (מליאה)
- שלב א': לומדים מניסים גיני (מליאה)
- שלב ב': זוכרים את ניסים גיני (קבוצות)
- סיכום: גבורת החיילים הצעירים ואני (עבודה יחידנית)

פתיחה: סיפורו של ניסים גיני (מליאה)

- נאמר לתלמידים: היום נלמד על ילדים גיבורים שהתגייסו לצבא ההגנה לישראל ונלחמו במלחמת השחרור. נלמד גם על ניסים, ילד בן תשע וחצי שנלחם ונהרג בזמן הקרב.
- נספר את סיפורו של ניסים גיני בעזרת ארבעת הכרטיסיות (מופיע בנספח 1 קבוצה א').

שלב א': לומדים מניסים גיני (מליאה)

- נכתוב כותרות על הלוח: בצד הימני של הלוח הכותרת תהיה "מעשי הגבורה של הילדים הלוחמים", בצד שמאל הכותרת תהיה "מה אנחנו לומדים?"
- ננהל דיון עם התלמידים (כיוונים לתשובות בסוגריים):
- מה מיוחד במעשה של ניסים גיני? (הוא נלחם למרות היותו ילד, הוא ויתר על האוכל, הוא לא נרדם בשמירה למרות שלא ישן תקופה ארוכה, הוא תפקד למרות הסכנה, התגבר על הפחד וכו').
- מה אנו לומדים ממעשים מיוחדים אלו? (להתגבר על החששות והפחדים, להיות אמיצים, לדעת לוותר, לא להתבכין וכו').
- מהם לדעתכם התכונות והמידות של כל אחד מהחיילים האמיצים? ומה לומדים מכך? (התכונות – אומץ, חריצות, זריזות, התגברות על הפחד. לומדים מכך – להיות אמיצים, להיות חרוצים, להתגבר על הפחד).
- מה נוכל לעשות לזכרו של ניסים גיני? מה נוכל ללמוד מהמעשים שלו ובכך לזכור אותו? (ללמוד ממנו ומהתנהגותו – לתקן את המעשים שלנו, ללמד אחרים את סיפורו, לעשות תערוכה שממנה אפשר יהיה ללמוד ממנו).
- נסכם על הלוח את התשובות בזמן שהתלמידים עונים אותן. את התשובות שמנוסחות בלשון עבר ומתארות את המעשה נכתוב בצד הימני של הלוח ואת התשובות שמנוסחות בלשון הווה או עתיד נכתוב בצד השמאלי של הלוח (אין בעיה בכך שתהיה כפילות בין הדברים).

שלב ב': זוכרים את ניסים גיני (קבוצות)

- נחלק את הכיתה לארבע קבוצות. ונעמיד לרשותן דפי A4, שמיניות בריסטול צבעוניות (לא שחורות) וטושים.
- נסביר: כל קבוצה עוסקת בפעילות הקשורה למעשי הגבורה של הלוחמים הצעירים (נספח 1). בסיום הפעילות מוצגים תוצרים בפני הכיתה.
- נבנה מכל התוצרים שנעשו בקבוצות "פינת גבורה" תחת הכותרת "זוכרים את ניסים גיני".

סיכום: גבורת החיילים הצעירים ואני (עבודה יחידנית)

- נבקש מהתלמידים לבחור באחד ממעשיו של ניסים או של אחיו ולקחת אותו לחייו הפרטיים. רעיונות לדברים אותם ניתן לקחת: התגברות על קושי, פעילות בזריזות, התנהגות של גבורה, שליטה ואיפוק, מסירות, השקעה, חריצות וכו'.
- נסביר לתלמידים שמעשים אלו יעזרו לנו לזכור את ניסים גיני וגבורתו.

קבוצה א

מכינים את הספור של נסים גיני:

◊ לפניכם חלקי הספור ותמונות.

◊ התאימו את התמונות לחלקי הספור, הדביקו על שמיות בריסטול צבעוניות (לא שחור, המטרה אינה פנת אצל) וקשטו את שמיות הבריסטול.

נסים התצפיתן

חשוב מאוד הִיָּה לצפות כָּל הַעֵת על עֲמִידוֹת החִילִים הַיִּרְדָּנִים. הַיִּרְדָּנִים הִסְתִּתְּרוּ בְּעֲמִידוֹת שְׁצָפוּ עַל הָרִבֶּע הַיְּהוּדִי וְנָסוּ לְצִלָּהּ וּלְפִגְעַת בְּכָל מִי שֶׁהָיָה עוֹבֵר בְּרָחוּב. הֵם גַּם הִתְכּוֹנְנוּ לְפָרֹץ וּלְתַקֹּף אֶת הָרִבֶּע וְהָיָה חָשׁוּב לִזְהוֹת כָּל תְּנוּעָה חֲשׂוּדָה שְׁלָהֶם. נָסִים הַתְּנִידָב לִהְיוֹת תַּצְפִּיתָן וּלְמַרּוֹת שֶׁהָיָה רַק בֵּין 9 וְחֲצִי הַתְּגִיס אֶל בֵּין הַלּוֹחֲמִים. הַמְּשִׁמָּה אוֹתָהּ קִבֵּל נָסִים הִיָּתָה לְשִׁמּוֹר בְּעֲמִידַת תַּצְפִּית שֶׁהִיָּתָה בְּגַג הַבֵּית שֶׁל מְשַׁפְּחָתוֹ. בְּמִשְׁךְ שְׁעוֹת רַבּוֹת הָיָה נָסִים עוֹמֵד עַל מְשַׁמְרָתוֹ, צוֹפֶה אֶל עֲמִידוֹת הַיִּרְדָּנִים וּמְחַפֵּשׁ כָּל תְּנוּעָה חֲשׂוּדָה. הַקְּרָבוֹת הָיוּ קָשִׁים מְאֹד, הַיִּרְדָּנִים צָלְפוּ וְהִפְצִיצוּ לִלְאָה הָרֹף וְהִתְכּוֹנְנוּ לְתַקֹּף וּלְכַבֵּשׁ אֶת הָרִבֶּע הַיְּהוּדִי. בְּאוֹתָם יָמִים עָמַד נָסִים עַל מְשַׁמְרָתוֹ כִּמְעַט לִלְאָה הַפְּסָקָה, הוּא הִתְגַּבֵּר עַל הַפְּחָד וְלֹא נִכְנַע לְעִיּוֹפוֹת וְהַמְּשִׁיךְ לְהַעֲבִיר אֶת הַיָּדִיעוֹת הַחֲשׂוּבוֹת לְמַפְקָדִים שְׁלוֹ. הָיָה זֶה בְּיוֹם חֲמִישִׁי לְאַחַר יוֹתֵר מִשְׁבּוֹעַ שֶׁל הַתְּקָפָה קָשָׁה. נָסִים זֶהָ מְכוּוֹן הָאוֹיֵב תְּנוּעָה חֲשׂוּדָה. הוּא הָרִים אֶת רֹאשׁוֹ כִּדִּי לְרֹאוֹת טוֹב יוֹתֵר מֶה עוֹשִׂים הַחִילִים הַיִּרְדָּנִים וְאִזּוֹ פָּגַע בְּעֲמִידָה כְּדוֹר שִׁיָּרָה צִלָּהּ. הַכְּדוֹר פָּגַע בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל נָסִים שֶׁנִּפְצַע קָשָׁה מְאֹד. נִסְיוֹנוֹת הָרוֹפְאִים לְהַצִּילוֹ לֹא הִצְלִיחוּ וְנָסִים נִפְטָר מִפְּצִיעָתוֹ.

לְמַחֲרַת הַיּוֹם הַבִּינּוּ הַחִילִים הַיִּשְׂרָאֵלִים וְתוֹשְׁבֵי הָרִבֶּע הַיְּהוּדִי שֶׁלֹא יִצְלִיחוּ יוֹתֵר לְהַחֲזִיק מַעֲמָד מוֹל הַהִתְקָפָה שֶׁל הַיִּרְדָּנִים וְהֵם הִנִּיפוּ דָגָל לָבָן וְנִכְנְעוּ. הַיִּרְדָּנִים הִעֲבִירוּ אֶת הַנָּשִׁים, הַזְּקֵנִים וְהַיְלָדִים לְאַזּוֹר בּוֹ שְׁלִטוֹ הַיְּהוּדִים וְאֶת הַחִילִים הַיִּשְׂרָאֵלִים שֶׁנִּשְׁאַרוּ לְקַחוּ בְּשָׁבִי.

19 שָׁנָה לְאַחַר מִכּוֹן חֲזָר צָבָא הַהִגָּנָה לְיִשְׂרָאֵל וְשִׁחַרְר אֶת הָרִבֶּע הַיְּהוּדִי.

נָסִים גִּינֵי הַכֹּהֵן פִּחְלִי הַצֵּעִיר בְּיוֹתֵר בְּצָבָא הַהִגָּנָה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁנִּהְרָג בְּקָרֵב.

משפחת גיני

משפחתו של נסים גיני התגוררה ברבע היהודי בירושלים. הִיהָ זֶה לפני שקמה מדינת ישראל, בתקופה בה שלטו הבריטים בארץ. החיים ברבע היהודי לא היו קלים, תושבי הרבע סבלו מעני, ממחלות ומהתנכליות של שכניהם הערבים ברבע.

שש נפשות היו במשפחת גיני. האב יצחק, האם מרים (שהיתה עוורת), האחות הבכורה חיה, בת 14, האח השני נתן, בן 12, נסים בן ה-9 וחצי והאח הצעיר אריה בן 8.

בשנת 1947 החלט שהבריטים יעזבו את ארץ ישראל ובארץ תוקם מדינה יהודית. הערבים לא קבלו את ההחלטה ופתחו במלחמה נגד היהודים בארץ. אחד המקומות הקשים ביותר במלחמה זו היה הרבע היהודי בירושלים. אל הערבים במקום הצטרף הצבא של ממלכת ירדן ששמו היה הלגיון הירדני והקרבות היו קשים מאוד. הלגיון הירדני התקיף את הרבע היהודי בפצצות וביריות. צלפים ירדנים פגעו בכל מי שהסתובב ברחובות ולא היתה אפשרות להכנס או לצאת מהרבע היהודי ולהביא מזון, תרופות ותחבשות וציוד ללוחמים. אביו של נסים נאלץ להשאיר מחוץ לרבע היהודי בגלל שהיה חייב להשאיר במאפיה בה עבד כדי שיוכלו להכין לחם לכל תושבי ירושלים. האם וארבעת הילדים נשארו לבדם בביתם. במשך חצי שנה התנהלו קרבות קשים ולוחמי הרבע עמדו בהם בגבורה למרות המצור הקשה והפצועים וההרוגים הרבים שנפגעו בקרב.

בגלל הקרבות הקשים והמחסור בחילים כל מי שהיה יכל התגייס למלחמה, גם זקנים וילדים. כך התגייסו לצבא שלשת החילים הצעירים, הילדים הגדולים במשפחת גיני: חיה, נתן ואפלו נסים. רק האח הצעיר נשאיר בבית עם האם מרים שדאגה מאוד לילדיה החילים.

חֵיהַ הַחוּבָּשֶׁת

יְלָדִים רַבִּים הִתְנַדְּבוּ לְסַיֵּעַ בַּמְלַחְמָה לַהֲגָנָה עַל הָרִבֵּעַ הַיְּהוּדִי. כָּל אֶחָד הִתְגַּיֵּס לְתַפְקִיד אוֹתוֹ יָכַל הָיָה לְבַצֵּעַ עַל פִּי כְּשׁוּרָיו. אַחֲוֹתוֹ הַבְּכוֹרָה שֶׁל נָסִים, חֵיהַ, שֶׁהִיְתָה בֵּת 14, הִתְנַדְּבָה לְשִׁמֵּשׁ כְּאַחֲוֹת וְטַפְלָה בַּפְּצוּעִים הָרַבִּים שֶׁנִּפְגְּעוּ בַקָּרָב.

חֵישׁ מִהֵר לַמָּדָה אֶת מְלֹאכֶת הַחֲבִישָׁה וְהַפְּצוּעִים שֶׁהָיוּ מְגִיעִים לַמְרַפָּאָה הָיוּ מְקַבְּלִים מִמֶּנָּה טַפּוּל מְסוּר. הִיא הִיְתָה שׁוֹטֶפֶת אֶת פְּצָעֵיהֶם, חוּבָּשֶׁת אוֹתָם, נוֹתֶנֶת תְּרוּפּוֹת לְפִי הַצּוּרָה וְהַעֲקָר מֵעוֹדָדָת וּמִשְׁמַחַת אֶת הַחֲיָלִים עַל מִנַּת שִׁיבְרִיאָו וַיּוֹכְלוּ לַחֲזוֹר בַּחֲזָרָה לְקָרָב. הָעֲבוּדָה בַּמְרַפָּאָה לֹא הִיְתָה קֵלָה. הַפְּצוּעִים הָיוּ רַבִּים וּמִסְפָּר הָאַחֲוִיּוֹת וְהָרוֹפְאִים קָטָן מְאֹד. חֵיהַ הִיְתָה מְטַפֶּלֶת בָּהֶם בַּחֲרִיצוֹת, חוּבָּשֶׁת וּמְטַפֶּלֶת בְּאֶחָד וּמִיד עוֹבְרָת לְטַפֵּל בַּחֲבֵירוֹ. הַמַּחֲסוֹר בַּתְּרוּפּוֹת וּבַחֲמָרֵי הַחֲבִישָׁה הָיָה גָדוֹל וְהַפְּצוּעִים קָל הָיוּ נֶאֱלָצִים לְהִסְתַּפֵּק בְּעִידוּד וּבַחֲיוּף בַּמָּקוֹם הַטַּפּוּל הָרַפּוּאִי לוֹ הָיוּ זְקוּקִים. בְּכָל זֹאת חֵיהַ לֹא הִיְתָה מְתִיאֶשֶׁת, הִיא עֲבָדָה כְּמַעֲט לֹלֵא הַפְּסָקָה עַד כִּדִּי כֶּף שֶׁהָאַחֲוִיּוֹת הַמִּבְגָּרוֹת הִתְפַּלְאוּ עַל גְּבוּרָתָהּ שֶׁל הָאַחֲוֹת הַצְעִירָה. בְּשָׁעוֹת הַמְּנוּחָה הַמַּעֲטוֹת שֶׁנִּשְׁאַרוּ לָהּ הִיְתָה מְגִיעָה לְבֵיתָה וְשׁוֹאֵלֶת אֶת אִמָּהּ אִם הִיא צָרִיכָה עֲזָרָה. "אִמָּה" הִיְתָה אוֹמֶרֶת: "אֵת עֲבֹדָתְךָ כָּל הַיּוֹם בְּבֵית. אוֹלֵי תִלְכִּי קֶצֶת לְנוּחַ וְאֲנִי אֲמַלֵּא אֶת מְקוֹמָךְ?" הִיא עוֹדָדָה אֶת אַחֵיהָ הַצְעִירִים וְחִזְקָה אוֹתָם.

נתן הקשר

נתן שִׁכְבֵּר הָיָה בֶּן 12 הַתַּגִּיס אָף הוּא לְכַחוֹת הַלוֹחֲמִים. תַּפְקִידוֹ שֶׁל נָתָן הָיָה לִהְיוֹת קֶשֶׁר. מְכַשִּׁירֵי קֶשֶׁר כִּמְעַט שְׁלֹא הָיוּ לַחֲיָלִים וְכֹאשֶׁר הָיוּ צָרִיכִים לְקַבֵּל אוֹ לְמַסֵּר הוֹדָעוֹת וְצִיּוֹד לַחֲיִמָּה הָיוּ עוֹשִׂים זֹאת בְּעֶזְרַת קִשְׁרִים. יְתֵרוֹן מִיַּחַד הָיָה לִילָדִים בְּכֹף שֶׁהָיוּ זְרִיזִים וְהַכִּירוּ הֵיטֵב אֶת כָּל הָרְחוּבוֹת וְהַסְמָטָאוֹת בָּרֶבֶעַ. הֵילָדִים עָבְרוּ בְּמַהֲרָה מֵעֲמָדָה לְעֲמָדָה, וְהַעֲבִירוּ הוֹדָעוֹת, תַּחֲמִשֵּׁת וְצִיּוֹד רְפוּאֵי לְכָל מָקוֹם שֶׁנִּדְרָשׁ. הַחֲיָלִים הַכִּינוּ פְּתָחִים מִיַּחָדִים וְנִסְתָּרִים בֵּין הָעֲמָדוֹת כֹּף שֶׁהֵילָדִים הָיוּ עוֹבְרִים מֵעֲמָדָה לְעֲמָדָה כִּמְעַט בְּלִי שֶׁהָיוּ נִרְאִים.

לְמִרְוֹת זֹאת נִדְרָשׁוּ פְּעָמִים רַבּוֹת לַעֲבֹר בְּרְחוּבוֹת. לְמִרְוֹת הַסְכּוֹן הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה כְּרוֹף בְּכֹף הָיוּ הֵילָדִים מְזַנְקִים וְרָצִים בֵּין הַכְּדוּרִים הַשּׁוֹרְקִים בְּדֶרֶךְם לְמַשִּׁימָה הַחֲשׁוּבָה.

לֹא קָלָה הָיְתָה מְשִׁימַת הַקִּשְׁרִים. נִדְרָשׁוּ זְרִיזוֹת וְאַמֶּץ לֵב, אֵף הֵילָדִים וּבִינִיָּהם נָתָן נִהְגוּ כְּלוֹחֲמִים וְוֹתִיקִים לְכָל דָּבָר וּבִצָּעוּ כָּל מְשִׁימָה עַל הַצֵּד הַטוֹב בְּיֻתֵּר.

נָתָן שָׁרַת כְּקֶשֶׁר בְּאַחַת הָעֲמָדוֹת הַקְּרוּבוֹת בְּיֻתֵּר לִירֵדָנִים. הוּא הָיָה מְתַנַּדֵּב לְכָל מְשִׁימָה וְהָיָה עוֹבֵר בְּמַהֲרָה עֲצוּמָה מֵעֲמָדָה לְעֲמָדָה. פְּעָמִים רַבּוֹת שָׁרְקוּ לִיד נָתָן כְּדוּרִים וּפְצָצוֹת נִחַתוּ לְיָדוֹ אֵף הוּא לֹא עָצַר לְרַגֵּעַ מִמְּשִׁימָתוֹ הַחֲשׁוּבָה.

לְפַעְמִים הָיָה נָתָן נִדְרָשׁ לְהַבִּיא צִיּוֹד רְפוּאֵי מִן הַמִּרְפָּאָה. הָיְתָה זֹה הַזְדַּמְנוּת בְּשִׁבְלֵי לֹמֵר שְׁלוֹם לְאַחֻתוֹ, אֵף נָתָן לֹא הָיָה מְאָרִיף בְּמַלִּים אוֹ מְשִׁתָּהּ וּמִיד הָיָה מְמַשִּׁיף לְמַשִּׁימֹתָיו.

נספח 1: דף משימה לקבוצות (המשך)

קבוצה ב

מכינים כותרות לפגנת הנבחרת:

◊ חשבו על ערכים שקשורים לספורו של נסים גיני.

◊ בחרו בחמשה מהערכים האלו.

◊ כתבו אותם ככותרות על שמניות לפגנה בכיתה.

קבוצה ג

כותרות מכתבים לניסים, לחיה או לנתן:

◊ כתבו מכתב לניסים, לחיה או לנתן גיני

◊ ספרו על החוויה שלהם בעקבות הספור.

◊ במכתב עליהם לכתב:

בטלן שטאדט אר הספור הישג...

הצבי שחי צ'ון אורי היה...

אני חושב אורי אק...

מה שטאדט להספור הוא...

קבוצה ד

מְכִינִים בּוֹלִים לְזָכְרוּ שֶׁל נִיסִים גִּינִי :

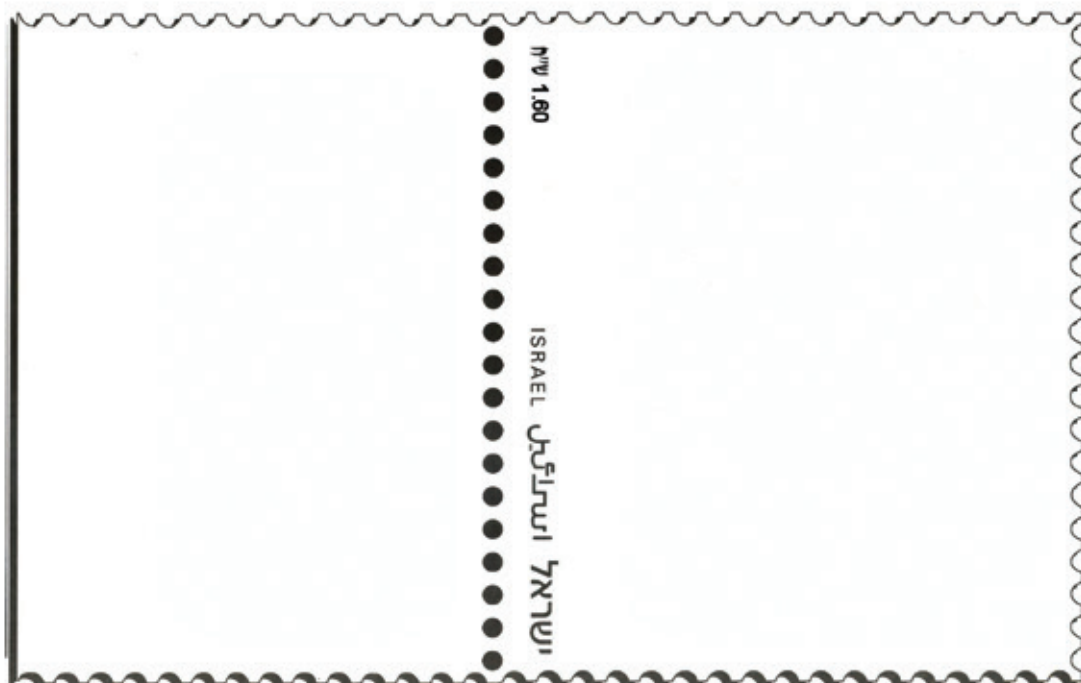
◇ לְפָנֵיכֶם בְּסִיס לְהַכֵּנת בּוֹל.

◇ הוֹסִיפוּ בְּמֶרְכֶּז הַבּוֹל תְּמוּנָה (אַחַת הַתְּמוּנוֹת מִתּוֹךְ הַסְּפֹר).

◇ הַדְּבִיקוּ כוֹתֶרֶת בְּחֶלֶק הָעֲלִיוֹן שֶׁל הַבּוֹל (אֶפְשָׁר לְהַעֲזֹר בָּמָה שֶׁכְּתִבְנוּ עַל הַלוח בְּשֵׁלֵב א').

◇ בְּחָרוּ מִנְשָׁפֵט אוֹתוֹ אֶתֶם לומְדִים מַגְבוֹרָתוֹ שֶׁל נִיסִים גִּינִי (אֶפְשָׁר לְהַעֲזֹר בָּמָה שֶׁכְּתִבְנוּ עַל הַלוח בְּשֵׁלֵב א').

◇ הַדְּבִיקוּ אֶת הַמְּשָׁפֵט בְּחֶלֶק הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַבּוֹל.

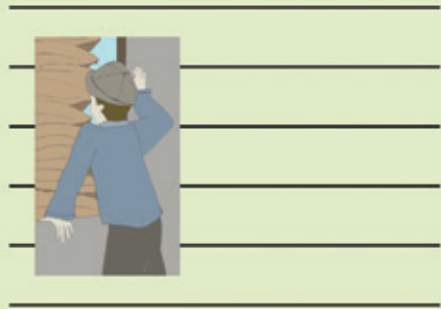

נספח 2: למדתי מילדי משפחת גיני:

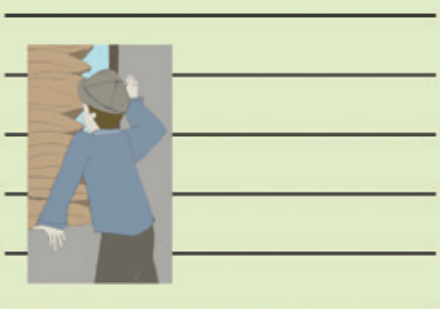
למדתי מנתן גיני:

למדתי מניסים גיני:

למדתי מניסים גיני:

למדתי מחיה גיני:

למדתי מחיה גיני:

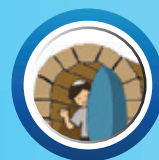

למדתי מנתן גיני:

4. קלע בול

מעשה אבות בניין לבנים

הרציונאל:

התלמידים יכירו את דמותו של דוד המלך הגיבור ומתוך היכרותם עמו יכירו מהי גבורה יהודית אמיתית – גבורה היונקת, לצד יכולות פיזיות, גם ממסירות נפש של רועה ששם ה' שגור על פיו והוא מבין שהמלחמה היא רוחנית-אלוקית, מלחמה על קידוש ה'!

המטרות:

- התלמידים ייקנו הבנה במהות מידת הגבורה.
- התלמידים יפתחו הזדהות עם דמותו של דוד וגבורתו.
- התלמידים יזהו הקשרים בין גבורת דוד לחיינו ואף ישאפו ליצור הקשרים נוספים.

ההכנות הנדרשות:

- יש לצלם פעם אחת את הרקע לקרב בין דוד לגלית (נספח 1).
- יש לצלם פעם אחת את העובדות למשחק בול פגיעה (נספח 2).
- יש להצטייד בכדור פינג פונג.
- יש להביא נייר רצף באורך כ-3 מ'.

מבנה השיעור:

- פתיחה: למה? גובה! (מליאה)
- שלב א': בול קליעה – חידון כתתי (מליאה)
- שלב ב': בחירה בגבורה (מליאה)
- סיכום: דוד מלך ישראל חי וקיים – הקשר בין אז להיום!!! (מליאה)

פתיחה: למה? גובה! (מליאה)

- נשאל את התלמידים: איך קוראים למידת האורך בה משתמשים כיום? לאחר שיענו נוסף ונשאל: האם אתם יודעים כיצד מדדו אורך בימי התנ"ך?
- נסביר שאחת מהמידות בהן השתמשו היתה האמה – כחצי מטר (48 ס"מ ליתר דיוק) שנמדדת, באופן ממוצע, בין המרפק לאצבע האמצעית (אמה).
- נשרטט על נייר הרצף קו בגובה שש אמות – כמעט 3 מ' (ניתן לנסות ולהמחיש לילדים את השימוש במידת האמה על-ידי חלוקת הקו ל-6 אמות) ונתלה אותו על קיר הכיתה. ברוב הכיתות גובה הכיתה הוא כ-2.5 מ' ועל כן חלק מהדף ישתרע על הרצפה.
- נשאל את התלמידים: האם אתם מכירים שמות מן התנ"ך של אישים בגובה כזה?
- נגלה שהתכוונו לגלית הפלישתית ונספר בקיצור את הרקע לקרב בינו לבין דוד. ניתן להיעזר בתקציר ובפסוקים המובאים בנספח 1.

שלב א': בול קליעה (מליאה)

- נשרטט סביב הקו המציין את גובהו של גלית את קווי המתאר של דמותו (ניתן להיעזר בילד שיעמוד בצמוד ללוח ולהוסיף פרטים כגון: כובע, שריון וכו').
- נסביר לתלמידים כי הפחד הגדול שהשתלט על העם הוא תוצאה של חטאי העם והמלך שאול שבגללם איבדו את אומץ לבם. נדגיש שעל רקע חולשה זו אנו רוצים ללמוד על גבורתו של דוד בעזרת המשחק בו נשחק בשיעור.
- נסביר את חוקי המשחק:
- בכל פעם יבחר המורה תלמיד ויספר עובדה מתוך נספח 2. על התלמיד להחליט האם העובדה נכונה או לא.
- התלמיד רשאי להיעזר בחבר מהכיתה שטרם השתתף במשחק או לבקש מהכיתה לערוך הצבעה כיתתית מהירה ולהסתייע בהצעת הרוב.
- בול – תשובה נכונה מזכה את הכיתה בנקודה כשהמטרה להגיע לניקוד גבוה ככל הניתן (מומלץ להציע צ'ופר כתתי צנוע).
- קליעה – אם התלמיד צדק הוא רשאי לנסות לקלוע בראשו של גלית בעזרת כדור פינג פונג ולזכות את הכיתה בנקודות בונס. מותר לו גם להזמין חבר שטרם נטל חלק בשיעור כדי לתת לו לנסות במקומו לקלוע.
- נשחק עם התלמידים.

שלב ב': בחירה בגבורה (מליאה)

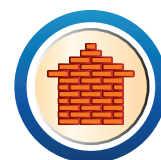
- נשאל את התלמידים: באילו שלבים של הסיפור מתבטאת גבורתו של דוד?
- נשרטט על הלוח טבלה. בראש כל טור נכתוב כמות את השלבים שהוצעו. לדוגמה:

דוד מתגבר על רגשותיו ויוצא בשליחות אביו	דוד לא נבהל מגלית ומבטא את זעמו על חילול ה'	דוד מתגבר ועונה לאליאב בכבוד	דוד גובר על חיות הטרף	דוד מוכן לצאת לקרב ללא מדים וציוד	דוד עונה לגלית באומץ	דוד מסתער על גלית ופוגע בו

- נערוך הצבעה בין התלמידים לגבי השלב שבו הם חשים הזדהות רבה ביותר ונסמן בטבלה את התוצאות.
- נזמין תלמידים שונים להסביר את בחירתם ונציע לחברים להגיב.

סיכום: דוד מלך ישראל חי וקיים (מליאה)

- נשרטט על הלוח מגן דוד ונסביר לתלמידים שעליהם לגלות אמרה הקשורה לדוד (האמרה היא "דוד מלך ישראל חי וקיים"). כדי לרמוז לתלמידים באיזו אמרה מדובר נשרטט קווים כמספר האותיות באמרה (18 קווים).
- נבקש מהתלמידים לפי סדר מסוים לנחש אותיות. כל אות שתנוחש נכונה תסומן במקום המתאים ואילו על כל טעות ימחק מקטע אחד במגן דוד. על התלמידים להגיע לפענוח האמרה לפני שימחק המגן דוד.
- נשאל (לאחר סיום המשחק): מה פירוש האמרה?
- נסביר כי מידותיו וגבורתו של דוד הן ירושה לעם ישראל והן קיימות עמנו עד היום הזה.
- נציע לתלמידים לבחור באחד השלבים שבטבלה ולספר מה ניתן ללמוד ממנו באופן אישי או לאומי (לדוגמא: גבורת חיילי צה"ל למען עם ישראל, גבורה ביחסי לאחי, התגברות כשאני עושה דברים למען מישהו גם כשהדבר איננו נח לי, יציאה להגנת חלשים ממני, עמידה מול תופעות של רשע וחילול ה' וכו').
- נחלק לילדים את המעוינים (נספח 3) ונבקש מהם לכתוב או לצייר ליד כל תיאור של גבורת דוד כיצד ניתן ללכת בעקבותיו ולנהוג בדומה לו גם כיום.
- נסביר לתלמידים כי לאחר שיסיימו למלא את המעוינים עליהם לנסות וליצור מהם צורה של מגן דוד אותה יש להדביק על בריסטול יחד עם האמרה בה עסקנו (נספח 4).

נספח 1: רקע לקרב בין דוד לגולית

פלשתים הכריזו מלחמה על ישראל, וכוחותיו של שאול נערכו כנגדם:

"וַיֹּאסְפוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת מַחְנֵיהֶם לְמִלְחָמָה וַיֹּאסְפוּ שָׂכָה אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיַּחֲנוּ בֵּין שׁוֹכָה וּבֵין-עֲזֹקָה בְּאֶפֶס דָּמִים. וְשָׁאוּל וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נֹאסְפוּ וַיַּחֲנוּ בְּעֶמֶק הָאֵלָּה וַיַּעֲרְכוּ מִלְחָמָה לְקִרְאֵת פְּלִשְׁתִּים" (שמואל א' י"ז, א'-ב')

בשלב זה מופיע גִּלְיָת מן העיר הפלשתית גת, המתואר כענק רב עוצמה ומפחיד ביותר:

"וַיֵּצֵא אִישׁ הַבָּנִים מִמַּחֲנוֹת פְּלִשְׁתִּים גִּלְיָת שְׁמוֹ מִגַּת. גָּבְהוּ שֵׁשׁ אַמּוֹת וְזָרַת וְכוֹבֵעַ נְחֹשֶׁת עַל רֹאשׁוֹ וְשָׁרִיּוֹן קְשָׁקְשִׁים הוּא לְבוּשׁ וּמִשְׁקַל הַשָּׁרִיּוֹן חֲמִשָּׁת אֲלָפִים שְׁקָלִים נְחֹשֶׁת וּמִצָּחַת נְחֹשֶׁת עַל רִגְלָיו וְכִידוֹן נְחֹשֶׁת בֵּין כַּתְּפָיו וַחֵץ (וְעֵץ) חֲנִיתוֹ כְּמִנּוֹר אַרְגָּיִם וְלִהָבֶת חֲנִיתוֹ שֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁקָלִים בְּרֹזֶל וְנִשְׂא הַצָּנָה הַלֵּךְ לִפְנֵיו" (שם, ד'-ז')

גִּלְיָת מציב לישראלים אתגר: במקום להילחם, שלחו גיבור מאצלכם שילחם נגדו. אם ינצח - ניצחתם במלחמה.

"וַיַּעֲמֵד וַיִּקְרָא אֶל מַעֲרֹכַת יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה תִּצְאוּ לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה. הֲלוֹא אֲנֹכִי הַפְּלִשְׁתִּי וְאַתֶּם עֲבָדִים לְשָׁאוּל בְּרוּ לָכֶם אִישׁ וַיֵּרֶד אֵלָּי. אִם יוּכַל לְהִלָּחֵם אִתִּי וְהִפְנִי וְהָיִינוּ לָכֶם לַעֲבָדִים וְאִם אֲנִי אוּכַל לוֹ וְהִפִּיתִיו וְהָיִיתֶם לָנוּ לַעֲבָדִים וְעַבַּדְתֶּם אֹתָנוּ." (שם, ח'-ט')

כששומעים בני ישראל את הדברים הללו, הם נבהלים מאוד:

"וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל וְכָל-יִשְׂרָאֵל אֶת-דְּבָרֵי הַפְּלִשְׁתִּי הָאֵלָּה וַיַּחֲתוּ וַיֵּרְאוּ מְאֹד" (שם, י"א)

נספח 2: עובדות למשחק בול קליעה

ישי, אביו של דוד, שלח את בנו הצעיר לראות בשלום שלושת אחיו הגדולים שהיו במחנה ישראל ולהביא להם צידה אולם דוד סרב מאחר והם תמיד התייחסו אליו בזלזול.

לא נכון - למרות שבאחים אכן בצו לָבֹד הוּא מְתַקֵּר אֶת תְּחוּשׁוֹתָיו כְּלַפִּיָּם וּמַסְבִּיחַ לִמְלֶכֶה אֶת רִצּוֹן אֲבוֹי וְיוֹשׁ אֶל שְׁמֵרָשִׁים שֶׁבִּקְבֵּר אֶרֶץ לִבְתִּירוֹת שֶׁל רַחֲמֵי שָׁמַיִם אֵל שֶׁנִּי יִשְׂרָאֵל.

דוד לא רק הסכים למלא את בקשת אביו הוא אף התגבר על יצרו והזדרז לעשות את הדבר לאחר שמינה אחראי על הצאן.

נכון - מלך: "וילכך בזה במוקד..."

כשדוד מגיע למחנה ישראל ושומע כיצד גלית מקלל את ה' ואת עמו הוא נס ביחד עם כל העם בבהלה.

לא נכון - קובץ מתרגל על חילום ה' ומתעניין מה היא שמירת המלך בנוגע למלחמה בעלית

אליאב אחיו הגדול של דוד רוגז על כך שהגיע למחנה ומאשים אותו בכך שהסתקן לראות את אזור הלחימה ונטש את משמרתו כרועה הצאן של המשפחה.

נכון - מומלץ לשאול את התלמידים מה עשתם בזה הרגיש והאם טענת אידיאם מוצקת.

דוד מתרגז מאוד דברי אליאב ועונה לו בחוצפה.

לא נכון - קוב התקבר ונהג באחיו הבכור בכבוד למרות הטיוות שבקבריו (שהרי אביו שלחו ופוא אל טרח להשאיר אחראי על הצאן במקומו)

שאל המלך שומע על התעניינות דוד ומזמין אותו אליו אך מתאכזב למראה הנער הצעיר.

נכון - "ויאמר ישוע אלם אפוא למה תזכרם לעצמך אלם ב'עלמית' ב'עלמית'ם חללן כי גזר אמתה ויהא א'ל מלכחמה מג'ריו" (שמואל א' י"ג, ט"ז)

דוד מנסה להוכיח שיש ביכולתו לנצח את גלית על ידי כך שמספר כיצד גבר על אריות ודובים שבאו לפגוע בעדר של אביו.

נכון - הנה גם מקצת שנהבד היה בצכות סגרת ה' וסא בצכות כוחו וכסן הוא מאמין שגם הפסח ה' יהיה בסגרו: "ויאמר קהה ה' גאון הצדיק אמר הקור אמת והפב הוא יצילני אמר הבדלתי בזה" (שמות טז'^{טז'})

שאלו מציע לדוד את מדי המלך שריונו וכובעו ודוד שמח לקבלם בכדי שמשפחתו תראה לאיזה מעמד הגיע ובכדי להיות מוגן היטב.

לא נכון - קובץ מתוך צניעות ובטחון בה' ויש אומרים אל בכבי לביזק'ים את הנס מוותר עליהם (טובן שיינו מנוסה בשכארה. במקומה הוא לוקח קלס וחלוקי נחל).

כשגלית רואה את דוד הוא בז לו ומקלל את דוד ואת ה'.

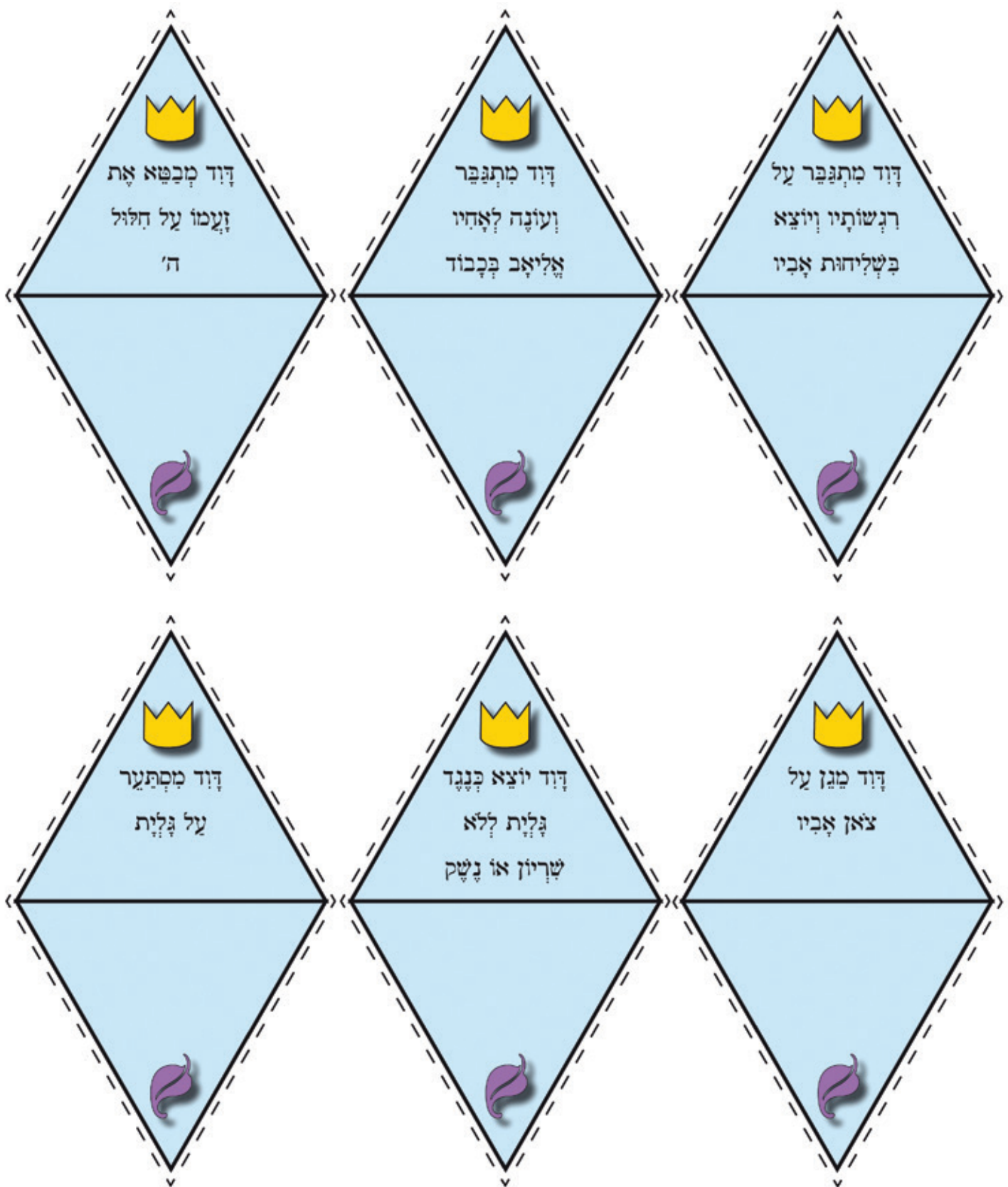
דוד עונה לגולית שאיננו פוחד ממנו מאחר והוא מהיר יותר.

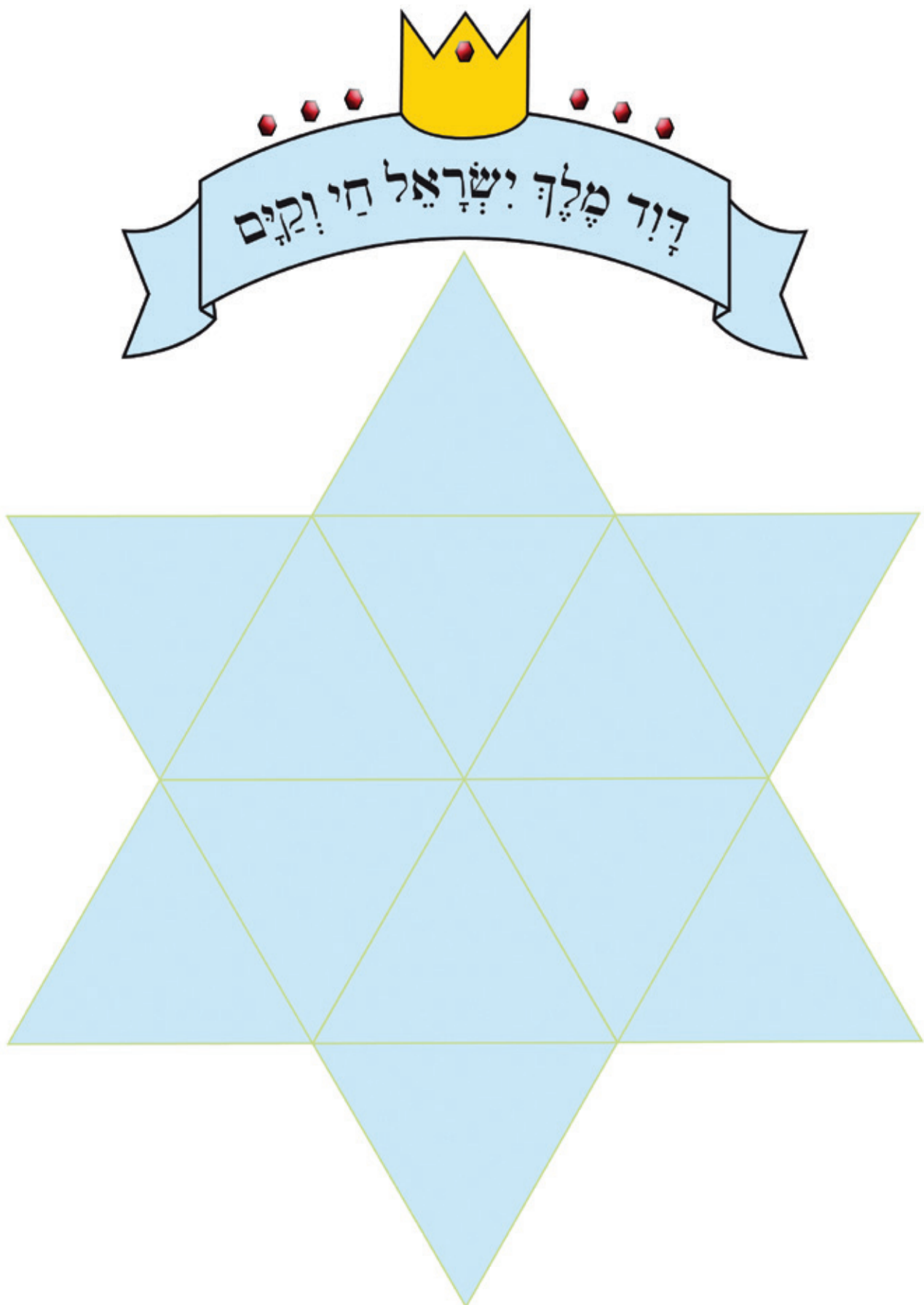
[illegible]

דוד קולע אבן במצחו של גלית וזה נופל לאחריו.

לא נכון – גליתית נפלאה על פניו – ההפקה ממנה שואמור הייה להיות (שכן הוכח במצחו) אך ה' שש נס
לפניו בכפי שראשו של גליתית יפול בסמך אליו ויקל אליו לכרות אותו.

נספח 3: מעוינים למילוי ולהדבקה

5. לגלות את השונות

במעגל החיים הכיתתי כיתות א' ו-ג'

מפתח הלב מתוך אמונה

חשיבות הביטוי הייחודי

"הספרות ציורה וחיטובה עומדים להוציא אל הפועל את כל המושגים הרוחניים, המוטבעים בעומק הנפש האנושית, וכל זמן שחסר גם שרטוט אחד הגנוז בעומק הנפש שלא יצא אל הפועל – עוד יש חובה על עבודת האמנות להוציאו" (הרב קוק, "עולת ראי"ה").

המגבלות בביטוי הייחודי

חיו של האדם המאמין נעים בין שני קטבים...

מצד אחד נשמתו הייחודית, שכמותה אין עוד בעולם, הרצונות והכישרונות אותם הוא מחויב לטפח בכדי לממש את התפקיד הייחודי שייעד לו הבורא יתברך כפי שנאמר במסכת סנהדרין (פרק ד' משנה ה'): "...לפיכך על כל אחד ואחד לומר: בְּשִׁבְלִי נִבְרָא הָעוֹלָם".

אל מול כל אלה ניצבת המחויבות למסגרת ההלכתית התוחמת את גבולות הגזרה בה עלינו לפעול הן כלפי שמיא – "...מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד..." (ברכות ח' ע"א) והן כלפי הזולת המעוניין אף הוא במיצוי יכולותיו וכישרונותיו. זכותי וחובתי במימוש עצמי לא תוכל לבוא על חשבון האחר, כפי שמסיימת המשנה אותה הזכרנו לעיל: "לְפִיכָךְ נִבְרָא אָדָם יְחִידִי, לְלִמְדָה, שְׂכָל הַמַּאֲבָד נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב פְּאֵלוֹ אֶבֶד עוֹלָם מֵאֵל; וְכָל הַמְּקִים (מַצִּיל) נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב פְּאֵלוֹ קִיִּים עוֹלָם מֵאֵל".

חג החנוכה

חג החנוכה העומד במרכזו של חודש זה מזמין אותנו לגלות את סוד צירוף הקצוות הללו שבמבט ראשון נראים כה הפוכים. "יפיותו של יפת היא באהלי שם" נאמר במסכת מגילה דף ט' ע"ב. את שאיפתם של המתיוונים שהלכו שבי אחרי יפיותו של יפת, אחרי ערכי השוויון והיופי היוונים אנו נקראים להכניס אל אוהלו של שם. אותו אוהל הבוחן, מגביל ובעצם שומר כל כוח טוב על-פי ערכי התורה. גם הרב קוק מזהיר בהמשך: "זעזועי הנפש מצד רגשי האהבה הטבעית, שנוטלת חלק גדול במציאות, במוסר ובחיים, הם ראויים להתפרש על ידי הספרות בכל הצדדים שבהם היא מוציאה אל הפועל את הגנוזות, אבל רק בשמירה היותר מעולה מנטייה לצד השיכרון שיש באלה הרגשות, שמהפך אותם מטהרה טבעית לטומאה מנוולת".

גבורה ושונות

לצד השאיפה האנושית להיות כפי שיטתם של בית הלל במצות הדלקת נרות החנוכה "מוסיף והולך" אנו נדרשים לבקר את עצמנו ולהצטמצם לאור דבריו של שלמה המלך במשלי (ו' כ"ג) "כִּי יֵרַ מִצְּוָה וְתוֹרָה אֹר". גם אם במבט ראשון נראה כי ההגבלה ממעטת מכוח הגדילה והיצירה חז"ל מגלים לנו בדרשתם על לוחות הברית "אל תקרי חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה" (אבות ו', ב'). אין אנו יכולים לגלות את האור האמיתי הגנוז בתוכנו אלא לאורם של הערכים האלווקיים המשמרים אותנו מפני הצמצום הגדול מכולם – הנפילה במלכודות היצר – הקנאה, התאוה והכבוד. מידת הגבורה בה זכו המכבים תהווה עבורנו את ההשראה להיות מחד "כמעין המתגבר" של מימוש והעצמה עצמית תוך כדי הידיעה כי הגיבור האמיתי הוא "הכובש את יצרו" (אבות ד', א') – היכולת לשים גבולות לכוחות היצירה-יצר שלי אל מול המחויבות למוסר התורה וכחלק מכך גם לצורכי הזולת.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

5. מה להחליט? זאת השאלה! כיתה ב'

מפתח הלב מתוך אמונה

קבלת החלטות בגבורה

שיעור זה עוסק בקבלת החלטות. קבלת החלטות נדרשת בנקודה שהאדם נמצא בצומת ולפניו עומדות שתי אפשרויות בחירה. הקב"ה נתן לכל אחד מאיתנו בחירה חופשית ועלינו החובה "ובחרת בחיים".

פעמים רבות לא קל לבחור, האדם מעדיף לא להחליט או שאחרים יחליטו בשבילו. הבחירה דורשת ממנו גם לוותר על משהו שאולי הוא רוצה גם בו. ויתור כזה דורש גבורה.

לפעמים החברה מצפה ממנו לקבל החלטה מסוימת המנוגדת לאני מאמין שלו. נדרשת עמידה בגבורה אל מול הלחץ בעת קבלת ההחלטה.

בחג החנוכה היהודים שהצטרפו למרד המכבים עשו את בחירתם מתוך גבורה גדולה, גבורה של סיכון חיים. גבורה של ויתור על חיי נוחות, גבורה שהייתה כרוכה לעיתים בעזיבת הבית. גבורה של עמידה מול לחץ היוונים והמתיוונים.

על פי נקבל ההחלטות

בספר דברים פרק ל', ט"ו כתוב: **"רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב, וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע."**

בפני האדם נמצאות שתי אפשרויות הבחירה. הבחירה בטוב היא גם הבחירה בחיים למרות שלפעמים האדם לא מבין שכך הם פני הדברים.

"אֲשֶׁר אֲנִי מֵצוּךְ הַיּוֹם, לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּדַרְכָּיו, וּלְשַׁמֵּר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחַיִּית וְרִבִּית וּבְרַכָּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲתָה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ" (שם, ט"ז).

הקדוש ברוך הוא מצווה אותנו לבחור בבחירה שבזכותה נזכה לחיים ולברכה.

יחד עם זאת היצר הרע עלול להסית אותנו מדרך החיים. **"וְאִם יִפְנֶה לְבַבְךָ וְלֹא תִשְׁמָע"** (שם, י"ז)...

החשש הזה קיים. לאדם יש בחירה חופשית האם להיכנע ליצרו או להתגבר ולבחור בטוב. משימתו היא לקיים את מצוות ה'. **"וּבְחִרְתָּ בְּחַיִּים לְמַעַן תַּחֲיֶה אֶתְּךָ וְזָרְעֶךָ"** (שם, י"ט).

ההשלכות של הבחירה אינן רק על המייד והעכשווי. לבחירה יש משמעות גם לעתיד וגם על הדורות הבאים.

מגבלות האדם בקבלת החלטות

האדם צריך לדעת שהוא מוגבל ביכולת קבלת ההחלטות הוא צריך לעשות את המקסימום אך בסופו של דבר הקדוש ברוך הוא מוביל את העולם כפי דרכו. האדם נדרש להחליט, אך הגבורה היא גם להבין את המגבלות של הכוח והידיעה שלי. כפי שאומר הקדוש ברוך הוא לאיוב: **"אִיפֹה הִיִּית בְּיָסְדִי אֶרֶץ; הִגַּד אִם יִדְעַת בִּינָה"** (איוב ל"ח, ד').

קבלת החלטות והסביבון

חשוב להדגיש! קבלת ההחלטות אינה סביבון. המזל אינו קובע את החיים שלנו. חז"ל קבעו ש"אין מזל לישראל" (שבת קנ"ו ע"א). לעם ישראל יש יכולת לשלוט במזל על ידי בחירתו הטובה.

גם הידיעה אותה הזכרנו קודם בדבר מגבלות האדם אינה משחררת אותו מקבלת החלטות אמיצה ועצמאית. האחריות מוטלת על האדם לבחור ולא לברוח. האדם יעשה את המיטב בבחירתו לאור שיקולי אמת והקדוש ברוך הוא יסייע ויצליח בידו.

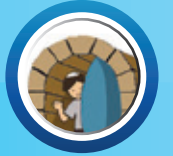
קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

6. בוקר טוב משפחת לביא

מתבוננים ובונים

הרציונאל:

בחברת הילדים (ולעיתים גם אצל המבוגרים) מקובל לחשוב שגבורה שייכת לאנשים חזקים פיזית, ולילד חזק בעל כוח זרוע יש מעמד מיוחד בכיתה ובחברה. במקורות שלנו אנחנו מוצאים משמעות אחרת למידת הגבורה, בה הכוח והניצחון לא מופנים כלפי האחר אלא מופנים כלפי האדם עצמו, פנימה. אומר הרב קוק (עולת ראי"ה חלק א' עמוד ע"ה): "גבורה מיוחדת היא גבורתם של ישראל, גבורה המצטיינת לא בכיבושים שמכבשים את האחרים... אלא גבורה שבעיקרה היא קשורה בכיבוש שהאדם כובש את עצמו". מכאן נוכל להבין טוב יותר את מאמרי חז"ל השונים על הגבורה כמו:

"איזהו גיבור שבגיבורים? מי שעושה שונאו אוהבו" (אבות דרבי נתן כ"ג).

"יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו" (שולחן ערוך אורח חיים א', א').

"איזהו גיבור? הכובש את יצרו, שנאמר (משלי ט"ז, ל"ב): "טוב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר וּמַשִּׁיל בְּרוּחוֹ מֶלֶכְךָ עֵיר" (אבות ד', א').

חכמים מלמדים אותנו שהכוחות הנדרשים מאיתנו כדי לשלוט ביצרנו, להתאפק ולעשות טוב חשובים ושווים יותר מן הכוח שנדרש לאדם בכדי לנצח במלחמה. גבורה פיזית היא לא חסרת ערך, אך אם היא אינה ניזונה מערכים רוחניים ומקשר לקדושה, היא גבורה ריקה שיכולה להביא את האדם גם למעשי רשעות. וכך גם מצאנו בדברי הרב קוק ("מאמרי הראי"ה" חלק ב' עמוד 500): "גבורת אמת תמצא רק במקום שאור אלוהים שמה". וכן במדרש שמות רבה (פרשה ל"א, ג'): "יש גבורה שטובה לבעליה, זה דוד... ויש רעה לבעליה זו (של) גלית. שהיה עומד ומחרף (את ה'), ומה היה לו? שמת ככלב". בשיעור זה נלמד את הילדים מהי מהותה האמיתית של הגבורה, נחנך אותם לכך שכולנו נקראים להתגבר ולהיות גיבורים, ושגם ילד שלא ניחן בגבורה פיזית – יכול להיות גיבור.

המטרות:

- התלמידים ילמדו מהו גיבור על פי ניתוח אירועים מהחיים.
- התלמידים יפנימו את דברי חז"ל שהגיבור הוא זה שכובש את יצרו.
- התלמידים יבינו שמי שמנצח את כולם במריבה, אינו בהכרח גיבור אמיתי.
- התלמידים יבררו איך אפשר לעשות מעשי גבורה אמיתיים בעזרת כוח פיזי.

ההכנות הנדרשות:

- יש לצלם ולגזור את פתקי "אני גיבור" (נספח 1) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש להביא לכיתה מקלות ארטיק כמספר תלמידי הכיתה.
- יש לצלם את השלט לדלת (נספח 2), ולהכין אמצעים מתאימים לתלייתו על הלוח.

מבנה השיעור:

- פתיחה: דגל הגבורה (עבודה יחידנית)
- שלב א': בוקר בחי" משפחת לביא (מליאה)
- שלב ב': הרמת דגלים וטבלה (מליאה)
- שלב ג': "איזהו גיבור? הכובש את יצרו" (מליאה)
- סיכום: גם אני גיבור (עבודה יחידנית)

פתיחה: דגל הגבורה (עבודה יחידנית)

- נחלק לכל תלמיד מקל ארטיק + פתק "אני גיבור" (נספח 1).
- נבקש מהתלמידים להדביק את הריבוע בקצה המקל, כמו דגל.
- ננחה את התלמידים לקשט את הדגל ולענות על שתי השאלות המופיעות בו.

שלב א': בוקר בחיי משפחת לביא (מליאה)

- נתלה על הלוח את השלט לדלת של משפחת לביא (נספח 2).
- נספר את הסיפור, אך בכל אירוע שנגיע אליו נעצור לפני שנספר מה עשה הילד. נשאל את התלמידים איך כדאי שהילד יגיב? (מבלי להיכנס לדיון על הדברים שנאמרים).
- הסיפור, מחולק לקטעים לפי המקומות בהם צריך לעצור:

קטע מספר 1:

היום נבקר אצל משפחת לביא: אימא, אבא וארבעה ילדים. אימא לביא עובדת כמורה בבית הספר, וצריכה כל בוקר לצאת מוקדם כדי לא לאחר לשיעור הראשון. אבא לביא מתפלל מוקדם ונוסע למשרד ישר מהתפילה. גם הוא מזדרז בבוקר כדי לא לאחר. הילדים: עוז ושמחה, תאומים בני 8, יאיר בן 5 ותמר בת 3. עוז ושמחה הם הילדים הגדולים במשפחה. הם עוזרים כל בוקר לאימא לארגן את הקטנים, לסדר את הבית ולעלות בזמן על ההסעה לבית הספר. עוז ושמחה הם תאומים, אבל הם מאוד שונים אחד מהשני. עוז, ילד זריז ושחקן כדורגל מעולה. בשיעור ספורט האחרון זרק את הכדור הכי חזק והכי רחוק, יותר מכ-100 מ. שמחה, ילדה איטית ועדינה, תמיד חיוך נעים על פניה. רציתי לספר לכם על בוקר אחד בחיי משפחת לביא. בואו נפתח חלון דמיוני ונראה מה קורה שם:

קוראים לי עוז לביא ואני בן 8. יש לי תאומה, קוראים לה שמחה. הבוקר שמעתי את אימא מעירה את כולם: "בוקר טוב ילדים חמודים, קומו התעוררו הבוקר הגיע, השמש זורחת, יום חדש מתחיל". האמת שאני מאוד זריז, ובדרך כלל קופץ ראשון מהמיטה. אני אחראי ויודע שאימא זקוקה להרבה עזרה בבוקר, אבל דווקא היום אני מאוד עייף. אתמול הלכתי לישון מאוחר כי הייתי אצל אבישי חברי הטוב. הכנו תוכנית למסיבת יום ההולדת שלו, שתהיה היום בכיתה.

קשה לי לקום... בלב שלי מתרוצצים שני קולות: קול אחד אומר: "קום, קפוץ כבר מהמיטה, יש לך הרבה תפקידים חשובים בבוקר. נכון שאתה רוצה לעזור לאימא?". וקול שני אומר: "שטויות כל בוקר אתה עוזר לה, אז יום אחד תעזור פחות. לא נורא. תמשיך לישון. אתה עייף".

קטע מספר 2:

למרות הכל אני אומר לעצמי "נכון שאני עייף אבל אני חייב לקום, אימא סומכת עלי". אני מזנק מהמיטה, נוטל ידיים, מתלבש ופונה לאמבטיה לצחצח שיניים, אבל... האמבטיה תפוסה. שמחה אחותי הקדימה אותי, אני שומע שגם היא מצחצחת שיניים. "שמחה את גומרת?" אני קורא לה "מאוחר, צריך להזדרז".

"כן, אני כבר יוצאת" היא עונה.

אבל כמו שאתם כבר יודעים, שמחה תאומה שלי, אבל היא הפוכה ממני. אני מאוד זריז והיא מאוד איטית. ידעתי שזה ייקח זמן עד שהיא תגמור, אז פניתי לחדר, לעזור לקטנים. עזרתי ליאיר לסדר את המיטה ולתמר לקשור את השרוכים, ושוב חזרתי לכיוון חדר האמבטיה. הדלת הייתה עדיין סגורה, שמחה עדיין לא יצאה.

קטע מספר 3:

"עוד לא גמרת?" קראתי בכעס "אני חייב לצחצח שיניים לפני בית הספר. בגללך אני אאחר לתפילה ובסוף אני גם אאחר ליום ההולדת של אבישי... תצאי כבר!" צעקתי. עמדתי חסר סבלנות ליד הדלת הסגורה. "כשהיא תצא, אני אתן לה מכות" חשבתי בליבי. "למה היא לא מתחשבת כשכל-כך לחוץ בבוקר!" האגרוף שלי התרומם בכעס כדי לחבוט בדלת, ואז...

נזכרתי בשיעור האחרון שהיה לנו אתמול עם המחנך שלנו. למדנו שהכעס היא מידה רעה, שדוחפת את האדם לעשות דברים לא טובים. הורדתי את היד, ושוב קראתי לשמחה לצאת. סוף-סוף היא יצאה.

רחצתי פנים, צחצחתי שיניים ופניתי למטבח להכין לי כריך לבית הספר. כולם כבר היו שם, שותים שוקו חם וטעים.

גם שמחה שתתה שוקו. פ-ת-א-ו-ם ראיתי שהיא מפסיקה לשתות, קמה בסערה ומסתכלת על תמר הקטנה במבט מבוהל. הסתכלתי גם אני לעבר תמר, וראיתי שהיא מחזיקה בידה שרשרת. זו הייתה השרשרת עם החרוזים הגדולים והיפים ששמחה קיבלה אתמול פרס מהמורה שלה...

קטע מספר 4:

הייתי בטוח ששמחה תחטוף לה את השרשרת ותצעק עליה, ואולי גם תרביץ לה, אבל... שמחה נעצרה... והתיישבה בחזרה.

שמחה ראתה שאני מסתכל עליה. היא חייכה אלי חיוך קטן ואמרה לי בשקט: "כמעט הרבצתי לה, אבל לא רציתי שהיא תבכה עכשיו, אז וויתרתי לה". והמשיכה "אחר-כך כשהיא לא תשים לב, אני אקח את השרשרת".

"כל הכבוד לה", חשבתי לעצמי. "מעניין מה אני הייתי עושה במצב כזה".

גמרנו לשתות את השוקו, לקחנו את התיקים, יצאנו מהבית וחיכינו לאימא שתנעל את הדלת.

עמדתי ליד הדלת כשהילקוט על גבי ובידי שקית מלאה סוכריות שאבישי נתן לי להביא ליום ההולדת שלו בבית-הספר. חשבתי על התוכניות המיוחדות שהכנו, והנה אני רואה את יאיר מתכופף לרצפה ומרים סוכרייה...

יאיר הושיט לי את הסוכרייה ואמר: "זה נפל לך מהשקית של יום ההולדת, נורא רציתי לקחת אותה לעצמי אבל זה לא שלי, קח" אמר והושיט לי אותה. למרות כל הסיפורים של הבוקר, הגעתי לכיתה לפני הצלצול. אבישי הסתובב בכיתה נרגש. הוא קיבל רשות מהמחנך להכין את הכיתה ליום ההולדת שלו לפני התפילה. ילדי הכיתה עזרו לו להזיז את השולחנות, לפזר ממתקים על צלחות, להכין מיץ ועוד. דלת הכיתה הייתה פתוחה ולאט-לאט התאספו בפתח ילדים מכיתות אחרות, לראות מה אנחנו עושים. חלקם אף נכנסו לתוך הכיתה. דניאל, הילד הכי חזק בכיתה, ניסה לגרש אותם אבל ללא הצלחה. "תצאו מהכיתה שלנו", צעק דניאל "אתם מפריעים לנו!" דניאל התקרב לדלת וניסה לסגור אותה. הילדים שבפתח לא נתנו לו ופתחו אותה בחזרה.

דניאל התרגז, תפס את דוד, שעמד בראש המחזיקים בדלת, ונתן לו כמה מכות. שאר הילדים נבהלו ועזבו את הדלת, ודניאל הצליח לסגור אותה. "איזה מזל שדניאל הגיבור הוציא אותם", אמר אבישי. "הם עוד היו גומרים לנו את כל הממתקים". עמדתי בצד וחשבתי: האם דניאל באמת גיבור? גם אני יכולתי להרביץ הבוקר ולא הרבצתי! האם גם ילד שלא מרביץ יכול להיות גיבור? אני לא בטוח, אבל אני חושב שבבית שלי היו הבוקר כמה מעשי גבורה.

שלב ב': הרמת דגלים וטבלה (מליאה)

- נחזור ונקריא שוב את הסיפור, הפעם ברצף.
- ניתן הוראה לילדים להקשיב טוב, ולהרים את הדגל בכל פעם שהם שומעים מעשה גבורה. למורה – מעשי הגבורה הם:
 - עוז מתגבר על העייפות וקם.
 - עוז מחכה בסבלנות ששמחה תגמור לצחצח שיניים ולא מרביץ לה.
 - שמחה מוותרת לתמר על השרשרת ולא חוטפת לה כדי שתמר לא תבכה.
 - יאיר מרים את הסוכרייה ומושיט אותה לעוז למרות שהוא מתגרה.
 - נשרטט טבלה על הלוח ונכתוב בסופה מחסן מילים.

שם הילד	תיאור המעשה	מהי הגבורה

מחסן מילים: וויתור, התגברות, התאפקות, הרגעות, הרבצה, זריזות, חוזק, עזרה, כשלון, כעס, שליטה, נצחון, התרחקות מ...

- נעצור את הסיפור בכל פעם שהדגלים מורמים ונמלא את הטבלה בעזרת התלמידים.

למורה – הטבלה המלאה:

שם הילד	תיאור המעשה	מהי הגבורה
עוז	מתגבר על העייפות וקם	התגברות, זריזות, עזרה
עוז	מחכה בסבלנות ששמחה תגמור לצחצח שיניים	התאפקות, הרגעות
שמחה	מוותרת לתמר על השרשרת ולא חוטפת לה	וויתור, הרגעות
יאיר	מרים את הסוכרייה ומושיט אותה לעוז	התאפקות, שליטה

- נמשיך עם הפסקות עד סוף הסיפור ונדון בכיתה האם גם מעשהו של דניאל היה מעשה גבורה.

שלב ג': "איזהו גיבור? הכובש את יצרו" (מליאה)

- נסביר לתלמידים מהי גבורה לדעת חז"ל, על פי המשנה באבות ד', א': "איזהו גיבור? הכובש את יצרו".
- נכתוב את המשנה על הלוח מעל הטבלה.
- נברר עם התלמידים האם הילדים בטבלה הם גיבורים על-פי חז"ל? ומה עם דניאל?
- נבקש מהתלמידים לתת דוגמה של ילד שיש לו כוח פיזי ועושה איתו מעשה גבורה.

סיכום: גם אני גיבור (עבודה יחידנית)

- נבקש מכל תלמיד לכתוב בצד הריק של הדגל (עם הציור), שני דברים בהם הוא עצמו גיבור.
- נאפשר לילדים לשתף את הכיתה בתוצרים שלהם.

נספח 1: אני גיבור

	◇ כתב שם של גבור שאתה מכיר: ◇ מדוע הוא גבור בעיניך?
	◇ כתב שם של גבור שאתה מכיר: ◇ מדוע הוא גבור בעיניך?
	◇ כתב שם של גבור שאתה מכיר: ◇ מדוע הוא גבור בעיניך?

7. את הכוח למשהו טוב שומרים ובעת הקונפליקטים איפוק מגלים כיתות א'-ב'

מפתח הלב מתוך אמונה

פירוש המילה קונפליקט הוא התנגשות. שתי דעות השונות זו מזו ונפגשות לכלל ויכוח נקראות בלשוננו מחלוקת. המחלוקת יכולה להיות בהלכה, אך גם במריבה. **"כל מחלוקת שֶׁהיא לְשֵׁם שְׁמִים סוּפָה לְהִתְקַיֵּם. וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שְׁמִים אֵין סוּפָה לְהִתְקַיֵּם. אֵיזוֹ הִיא מַחְלֹקֶת – שֶׁהיא לְשֵׁם שְׁמִים? זוֹ מַחְלֹקֶת הֵלֵל וְשְׁמַאי. וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שְׁמִים זוֹ מַחְלֹקֶת קֶרַח וְכָל עֲדָתוֹ"** (אבות ה, י"ז).

מחלוקת זה דבר טוב

חז"ל מלמדים אותנו שמחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים. כלומר יש מחלוקת שהיא מחלוקת טובה, מחלוקת חיובית. דווקא הויכוח והדעות השונות מביאים למצב טוב בו כל אחד מהחולקים מצליח להביא את דעתו לידי ביטוי. הרב קוק מתאר "אוצר של ברכה המוכן מהתנגשות של כוחות רוחניים המתנגדים ומתנגשים זה בזה. איך שהם מולידים לא שלילה כי אם חיוב, כוח חדש, אורח הגון שראוי לקדם פניו באורה וצהלה, בברכת שלום ושלווה" (על פי אדר היקר, פתיחה "מעט צרי"). זהו העומק שבדברי חז"ל. "אלו ואלו דברי אלוקים חיים" (עירובין י"ג ע"ב).

שלושה כללים למחלוקת

א. לשם שמים

המבחן לבדיקת מחלוקת הוא בשאלה מה עומד מאחוריה. האם עומדים שיקולים אמיתיים או אינטרסים, האם מחפשים את האמת או שמא הקנאה גורמת לנו לחפש את הכבוד.

ב. חיפוש האמת

על כל צד לחפש ולבקש את האמת. עליו לדעת להודות על האמת אם טעה. מצד שני ויתור על האמת עלול להיות בבחינת שקר. הגמרא אומרת ש"כל האומר הקדוש ברוך הוא ותרן הוא יותרו מעוה" (בבא קמא נ' ע"א). אסור לומר שהקדוש ברוך הוא וותרן. בתקופה שלנו היום יש הטוענים כי אין אמת מוחלטת ולכן אין צורך לחפש את האמת. אנחנו לא מסכימים עם אמירה כזו. ישנה אמת מוחלטת ומצווה וחובה עלינו לחפש אחריה. גם כשאנחנו יודעים שיש מצבים בהם רק ה' יודע את האמת עדיין מצווים אנו לחפש אחריה ולהחליט כמיטב יכולתנו, כך למשל היה בסיפור על תנורו של עכנאי במחלוקת רבי אליעזר וחכמים (בבא מציעא נ"ט ע"ב).

ג. דרכי שלום

המשנה אומרת שאף על פי שהיו מחלוקות רבות בין בית הלל ובין בית שמאי עדיין שמרו על יחסים של שלום בין שתי המשפחות, על פי דברי הפסוק בספר זכריה (ח', י"ט) **"וְהָאֱמֶת וְהַשְּׁלֹמֹם אֶהְיֶה"** (משנה יבמות פ"א מ"י). זו דרכם של תלמידי חכמים אמיתיים שעליהם נאמר: **"לְאַחַד קְרָאתִי נָעִם"** (זכריה י"א, ז') – "אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שמנעימים זה לזה בהלכה" (סנהדרין כ"ד ע"א).

הגבורה בניהול קונפליקטים

על מנת לנהל קונפליקטים בדרך של אמונה אנחנו נדרשים לגבורה רבה:

- גבורה בבדיקה שבאמת המחלוקת שלנו היא לשם שמים.
- גבורה בחיפוש אמיתי אחר האמת.
- גבורת הכובש את יצרו בהתגברות על הכעס, על הגאווה, על הקנאה ועוד.
- גבורה ביכולת להיות חברים ולהשלים זה עם זה למרות השוני בדעות.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

7. את הכוח למשהו טוב ונמנעים מהצקות כיתה ג'

מפתח הלב מתוך אמונה

יחס להצקות

מקרים של הצקות נובעים בדרך כלל מאדם חזק שרוצה להראות את כוחו ומציק לחלש ממנו שאין לו יכולת להגן על עצמו. הכוח הפיזי אותו מגלה המציק (בפועל או דרך איומים גלויים וסמויים) אינו מבטא גבורה אמיתית אלא חולשה פנימית ורצון להראות גבורה חיצונית שיש בה כדי לחפות על חסרונותיו של המציק.

בתנ"ך מסופר על מקרים שונים של 'הצקות' ומהם אנו יכולים ללמוד כיצד נוהג גיבור אמיתי. בספר שמואל א' פרק י"ז מתואר גולית הפלישתי המנצל את גובהו ואת כוחו הפיזי כדי ללעוג לעם ישראל. גולית מתגרה, מקלל ומזלזל. כנגד גולית מתייצב דוד בגבורה גדולה. דוד אינו נשען על כוחו הפיזי אלא על אמונתו בה'. באומץ רב ובזכות אמונתו בה' נעזר דוד בניסיונו מן העבר במאבק נגד הארי והדוב ובזריזות ובתחבולה הוא מצליח להתגבר על גולית ולנצחו.

בספר שמות פרק ב' מתואר כיצד בנות יתרו באות אל הבאר ורוצות להשקות את צאן. הרועים שנמצאים במקום מציקים להם ומגרשים אותם ומסתבר מן הפסוקים שבאופן קבוע היו הרועים מפריעים ומעכבים את בנות יתרו. משה רבנו שמגיע למקום יכול להתעלם מן האירוע ולא להיכנס למריבה שאינה שלו. אך משה רבנו כגיבור אמיתי רואה את העוול שנעשה לבנות, מתערב במריבה ולמרות היותו יחיד מול רבים הוא מציל את הבנות ומסייע להן להשקות את הצאן. זוהי גבורה של אדם חיצוני שפוגש את מקרה ההצקה, אינו חושש מהתוצאות ונאבק למען הצדק. רוב מקרי ההצקות אינם כה חמורים. לעיתים אלו מעשי שובבות אליהם נגררים גם ילדים המתנהגים בדרך כלל בדרך ארץ. עלינו ללמד אותם את דברי המשנה במסכת אבות האומרת "איזהו גיבור? הכובש את יצרו" (אבות ד', א'). הגבורה האמיתית היא להתגבר על היצר הרע ולא להציק למרות שלפעמים הדבר מתחשק.

עלינו להרגיל את התלמידים לחוש את דבריו של הלל הזקן "מָה שְׁטָנוֹא עֲלֶיךָ אֶל תַּעֲשֶׂה לְחִבְרָךְ" (תרגום ממסכת שבת דף ל"א ע"א). את דבריו של הלל הזקן איננו מסבירים כסיבה מדוע לא להציק, איננו אומרים לתלמיד שהסיבה שלא יציק היא כדי שלא יציקו לו. אנו נעזרים בדבריו של הלל כדי להעביר לתלמיד את ההרגשה הלא נעימה שיש לחבר. כאשר יחוש זאת התלמיד יבין את הרע שיש בדבר ובגלל רצונו הפנימי להיות טוב, ממילא ירצה להתרחק מכך. אנו שואפים להגיע עם התלמידים למצב של "וְאֶהְיֶה לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ" (ויקרא י"ט, י"ח). איננו מצייקים לתלמיד אחר משום שאנחנו אוהבים אותו.

הגבורה בניהול קונפליקטים במקרה של הצקות נוגעת בכמה נקודות:

- ילד שמציק אינו מגלה בכך גבורה, אלא להיפך. הכניעה לרצון להציק היא חולשה.
- גם כאשר 'מתחשק' לנו להציק אנחנו יודעים שגיבור אמיתי מתגבר על יצרו.
- כאשר אנו חוששים לספר ולגלות שמציקים לנו אנו יודעים להתגבר ולשתף בכך אדם מבוגר וחבר טוב.
- כאשר אנו רואים הצקה לילד אחר אנחנו פועלים בגבורה לעצור את ההצקה.
- זה יכול להיות על ידי פנייה ישירה לתלמיד המציק או על ידי פנייה למחנך או מורה.
- לפעמים יש לחץ חברתי להסתיר מעשה של הצקה, גיבור אמיתי לא נכנע ללחץ הזה.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

